

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Izveštaj o implementaciji Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2023-2025.
godina

(za prvih šest mjeseci 2023. godine)

Septembar, 2023. godine

Sadržaj

UVOD	6
1. MAKROEKONOMSKI OKVIR	8
2. FISKALNI OKVIR	9
3. STRUKTURNE REFORME	12
Prioritetna reformska mjera br. 1: Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije	14
Prioritetna reformska mjera br. 2: Uvođenje programa „Garancija za mlade“ u Crnoj Gori	15
Prioritetna reformska mjera br. 3: Razvoj integrisanog pristupa povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja.....	16
Prioritetna reformska mjera br. 4: Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina	17
Prioritetna reformska mjera br. 5: Reforma sistema socijalne i dječje zaštite na osnovu Mape puta	19
Prioritetna reformska mjera br. 6: Digitalizacija zdravstvenog sistema u Crnoj Gori	21
Prioritetna reformska mjera br. 7: Uspostavljanje potpune elektronske registracije preduzeća	22
Prioritetna reformska mjera br. 8: Jačanje nacionalnog inovacionog i istraživačkog ekosistema	24
Prioritetna reformska mjera br. 9: Poboljšanje digitalizacije javne uprave kroz razvoj i unapređenje digitalnih vještina.....	27
Prioritetna reformska mjera br. 10: Jačanje sajber otpornosti	28
Prioritetna reformska mjera br. 11: Unaprijeđenje infrastrukture za širokopojasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije	30
Prioritetna reformska mjera br. 12: Unaprijeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države	31
Prioritetna reformska mjera br. 13: Olakšanje trgovine robama i uslugama kroz implementaciju CEFTA dodatnih protokola 5, 6 i 7.....	33
Prioritetna reformska mjera br. 14: Jačanje mehanizama za formalizaciju sive ekonomije	34
Prioritetna reformska mjera br. 15: Održivi zeleni turizam.....	36
Prioritetna reformska mjera br. 16: Investicije usmjerene ka razvoju poljoprivrede ruralnih područja.....	38
Prioritetna reformska mjera br. 17: Finansijska podrška domaćinstvima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti	40
Prioritetna reformska mjera br. 18: Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu	42
Prioritetna reformska mjera br. 19: Unaprijeđenje međugraničnih prelaza-otvaranje zajedničke željezničke granične stanice Bijelo Polje.....	43
ANEKS	44

Vlada Crne Gore je 20. januara 2023. godine usvojila Program ekonomskih reformi 2023-2025 (PER) i u predviđenom roku, 25. januara 2023. godine, dostavila Evropskoj komisiji.

Povoljni makroekonomski trendovi nastavljeni su u 2023. godini, uz ostvareni visoki ekonomski rast u prvom kvartalu godine, koji je prema preliminarnim podacima Monstata iznosio 6,1%, uprkos usporavanju evropske i globalne ekonomije. Najveći pozitivni doprinos privrednom rastu u prvom kvartalu 2023, pružili su privatna potrošnja (14,0 pp) i izvoz roba i usluga (13,6 pp). Dostupni kratkoročni podaci po sektorima za 2023. godinu, pokazuju dalji rast aktivnosti.

Evropsku i globalnu ekonomsku aktivnost i dalje odlikuje visoki stepen neizvjesnosti i brojni rizici po finansijsku stabilnost. Jedan od glavnih izazova je i dalje visoka inflacija, koja je u Crnoj Gori blago usporila na prosječnih 11,0% u prvoj polovini 2023. godine. Najveći doprinos rastu inflacije u ovom periodu dale su cijene hrane i bezalkoholnih pića (5,7 pp) i kategorija 'Stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva' (1,9 pp).

Na tržištu rada je primjetno dalje poboljšanje indikatora, uz prosječan broj zaposlenih od 236,0 hiljada u prvih pet mjeseci 2023. i snažan rast zaposlenosti od 9,2%, uz istovremeno povećanje prosječne neto zarade od 10,7% u istom periodu (na 778€).

Bankarski sektor u 2022. godini nastavlja sa snažnim pozitivnim trendovima, pa je tako u prvom kvartalu zabilježen godišnji rast aktive banaka (18,5%), ukupno odobrenih kredita (11,6%), depozita (21,2%) i kapitala (20,2%). Nekvalitetni krediti na kraju marta 2023. godine, iznosili su 215,6 miliona eura i činili su 5,62% ukupnih kredita, što je za 0,88 procentnih poena niže u odnosu na isti period prethodne godine.

U periodu januar-maj 2023, došlo je do pada izvoza roba od 6,1%, u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupna vrijednost izvoza iznosila je 315,7 mil.€, gdje dominiraju električna energija u vrijednosti od 162,8 mil.€, aluminijum 39,4 mil.€ i medicinski i farmaceutski proizvodi 16,9 mil.€. Istovremeno, u prvih pet mjeseci 2023, došlo je do snažnog porasta uvoza roba od 17,2%, koji je iznosio 1.440,2 mil.€, usljed rasta ekonomske aktivnosti i privatne potrošnje.

U prvih pet mjeseci 2023. godine, došlo je do pada vrijednosti ostvarenog neto priliva stranih direktnih investicija u Crnu Goru od 34,4% (na 193,1 mil.€), usljed pada priliva SDI od 15,5% i istovremenog povećanja odliva od 26,2%. Ulaganja nerezidenata u nekretnine, koja su tokom 2022. godine zabilježila snažan porast, ostvarila su rast i u prvih pet mjeseci 2023. godine od 7,6% i iznosila su 171,0 mil.€.

Prihodi budžeta u periodu januar – jun 2023. godine iznosili su 1.236.4 mil. € ili 20% procijenjenog BDP-a i veći su za 231,1 mil. € ili 23% u odnosu na planirane, dok su u odnosu na uporedni period 2022. godine veći za 322 mil. € ili 35,2%. U posmatranom periodu zabilježen je rast gotovo svih kategorija prihoda budžeta. Najznačajnija pozitivna odstupanja zabilježena su kod Ostalih prihoda, Prihoda po osnovu poreza na dodatu vrijednost, Prihoda po osnovu poreza na dobit pravnih lica, Doprinosu za obavezno socijalno osiguranje i Donacija i transfera.

Kada je riječ o strukturnim reformama, PER sadrži agendu od 19 prioriternih mjera. Za prvih šest mjeseci 2023. godine, aktivnosti u okviru prioriternih reformskih mjera su djelimično realizovane.

Važno je pomenuti da kod dvije reformske mjere, realizacija aktivnosti nije još uvijek otpočela. Riječ je o reformskoj mjeri *“Razvoj integrisanog pristupa povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja”* za čiju implementaciju je zaduženo Ministarstvo prosvjete. Glavni razlog je što sredstva koje je Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori nisu još uvijek operativna, jer ugovor nije potpisan. Očekuje se da će potpisivanje ugovora biti krajem septembra 2023. godine. Druga mjera kod koje još uvijek nijesu otpočele aktivnosti je *“Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu”*, Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, jer je vezana za donošenje Zakona o upravljanju otpadom, čije se donošenje planira u III kvartalu 2023. godine.

Realizacija u prvih šest mjeseci 2023. godine za tri ključna poglavlja (1) makroekonomski okvir, (2) fiskalni okvir i (3) strukturne reforme, detaljno je predstavljena u nastavku dokumenta.

1. MAKROEKONOMSKI OKVIR

Snažan oporavak u turizmu, dinamična privatna potrošnja u zemlji i veliki priliv stranih direktnih investicija, omogućili su očuvanje makrofinancijske stabilnosti u 2022. godini i postizanje snažnog privrednog rasta od 6,1%. Sa druge strane, inflacija je dostigla istorijski maksimum, što je uveliko ograničilo potrošačku moć domaćinstava i dovelo do stagnacije investicione aktivnosti. Brojne mjere Vlade i saradnjom Vlade sa Parlamentom, su implementirane tokom 2022. godine u domenu ekonomske i financijske politike, kako bi se donekle ublažio uticaj inflatornih kretanja po građane i privredu.

Povoljni makroekonomski trendovi nastavljeni su u 2023. godini, uz ostvareni visoki ekonomski rast u prvom kvartalu godine, koji je prema preliminarnim podacima Monstata iznosio 6,1%, uprkos usporavanju evropske i globalne ekonomije. Najveći pozitivni doprinos privrednom rastu u prvom kvartalu 2023, pružili su privatna potrošnja (14,0 pp) i izvoz roba i usluga (13,6 pp). Dostupni kratkoročni podaci po sektorima za 2023. godinu, pokazuju dalji rast aktivnosti. Prihodi od turizma su u prvom kvartalu 2023. iznosili 118,9 mil.€ i veći su 2,6 puta u odnosu na isti kvartal 2022. Promet putnika na aerodromima bilježi godišnje povećanje od 78,4% u prvom kvartalu 2023. Promet robe u trgovini na malo je u prvih pet mjeseci 2023. veći za 23,0% međugodišnje, dok industrijska proizvodnja u istom periodu bilježi godišnji rast od 4,6%, vođena porastom proizvodnje električne energije za 34,0%. Prodaja i otkup proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, veći su 89,9% u prvih pet mjeseci 2023, u poređenju sa istim periodom godinu ranije.

Evropsku i globalnu ekonomsku aktivnost i dalje odlikuje visoki stepen neizvjesnosti i brojni rizici po financijsku stabilnost. Jedan od glavnih izazova je i dalje visoka inflacija, koja je u Crnoj Gori blago usporila na prosječnih 11,0% u prvoj polovini 2023. godine. Najveći doprinos rastu inflacije u ovom periodu dale su cijene hrane i bezalkoholnih pića (5,7 pp) i kategorija 'Stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva' (1,9 pp).

Na tržištu rada je primjetno dalje poboljšanje indikatora, uz prosječan broj zaposlenih od 236,0 hiljada u prvih pet mjeseci 2023. i snažan rast zaposlenosti od 9,2%, uz istovremeno povećanje prosječne neto zarade od 10,7% u istom periodu (na 778€). Registrovana stopa nezaposlenosti, prema Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, na kraju juna 2023. iznosi 17,4% i niža je 2,1 p.p u odnosu na isti mjesec 2022.

Bankarski sektor u 2022. godini nastavlja sa snažnim pozitivnim trendovima, pa je tako u prvom kvartalu zabilježen godišnji rast aktive banaka (18,5%), ukupno odobrenih kredita (11,6%), depozita (21,2%) i kapitala (20,2%). Nekvalitetni krediti na kraju marta 2023. godine, iznosili su 215,6 miliona eura i činili su 5,62% ukupnih kredita, što je za 0,88 procentnih poena niže u odnosu na isti period prethodne godine.

U periodu januar-maj 2023, došlo je do pada izvoza roba od 6,1%, u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupna vrijednost izvoza iznosila je 315,7 mil.€, gdje dominiraju električna energija u vrijednosti od 162,8 mil.€, aluminijum 39,4 mil.€ i medicinski i farmaceutski proizvodi 16,9 mil.€. Istovremeno, u prvih pet mjeseci 2023, došlo je do snažnog porasta uvoza roba od 17,2%, koji je iznosio 1.440,2 mil.€, usljed rasta ekonomske aktivnosti i privatne potrošnje.

U prvih pet mjeseci 2023. godine, došlo je do pada vrijednosti ostvarenog neto priliva stranih direktnih investicija u Crnu Goru od 34,4% (na 193,1 mil.€), usljed pada priliva SDI od 15,5% i istovremenog povećanja odliva od 26,2%. Ulaganja nerezidenata u nekretnine, koja su tokom 2022. godine zabilježila snažan porast, ostvarila su rast i u prvih pet mjeseci 2023. godine od 7,6% i iznosila su 171,0 mil.€.

2. FISKALNI OKVIR

Prihodi budžeta u periodu januar – jun 2023. godine iznosili su 1.236.4 mil. € ili 20% procijenjenog BDP-a i veći su za 231,1 mil. € ili 23% u odnosu na planirane, dok su u odnosu na uporedni period 2022. godine veći za 322 mil. € ili 35,2%. U posmatranom periodu zabilježen je rast gotovo svih kategorija prihoda budžeta. Najznačajnija pozitivna odstupanja zabilježena su kod **Ostalih prihoda, Prihoda po osnovu poreza na dodatu vrijednost, Prihoda po osnovu poreza na dobit pravnih lica, Doprinosu za obavezno socijalno osiguranje i Donacija i transfera.**

Prihodi po osnovu **PDV-a** do kraja juna mjeseca naplaćeni su u iznosu od 475,6 mil. € što je za 40,3 mil. € ili 9,3% veće u odnosu na planirane i 74,5 mil. € ili 18,6% veće u odnosu na isti period prethodne godine.

Prihodi po osnovu **Poreza na dobit pravnih lica** naplaćeni su u iznosu od 131,6 mil. € i veći su u odnosu na planirane za 30,2 mil. € ili 29,7%, dok su u odnosu na uporedni period 2022. godine veći za 56,4 mil. € ili 75%. Značajan rast ove kategorije prihoda u odnosu na prethodnu godinu rezultat je prevashodno rasta ekonomske aktivnosti i ostvarenih rezultata privrednih subjekata u prethodnoj godini, poboljšanja poreske discipline, kao i implementacije progresivne stope oporezivanja dobiti.

Ostali prihodi u posmatranom periodu iznosili su 112,8 mil. €, što je za 64,5 mil. € veće u odnosu na planirane, i u odnosu na posmatrani period prethodne godine veći su za 100 mil. €. U okviru ove kategorije prihoda, najznačajniji priliv ostvaren je usljed prekida hedžing aranžmana iz 2021. godine koji je, zaključno sa junom mjesecom iznosio oko 60 mil. € i prenosa sredstava naplaćenih u okviru implementacije projekta „Ekonomske državljanstva“ u iznosu od 34 mil. €.

Kategorija **Doprinosu** nastavlja kontinuirani rast za obavezno socijalno osiguranje i u junu, a ostvareni su na nivou od 241,4 mil. € što je za 43,6 mil. € ili 22% veće u odnosu na planirane, odnosno 48,8 mil. € ili 25,3% veće u odnosu na uporedni period 2022. godine. Bolja naplata kategorije doprinosa rezultat je efekata implementacije Zakona o reprogramu poreskog potraživanja, ali i uvećane osnove za obračun doprinosa usljed povećanja koeficijenata za zarade zaposlenih u javnom sektoru.

U navedenom periodu značajan rast zabilježen je i kod kategorije **Donacije i transferi** koji su ostvareni u iznosu od 44,2 mil. €, što je u odnosu na plan veće za 21,7 mil. € i 31,1 mil. € u odnosu na uporedni period 2022. godine. Rast navedene kategorije prevashodno je rezultat izvršene uplate sredstava od strane EU, a po osnovu direktne budžetske podrške za energetske efikasnost. Navedena sredstva, shodno Finansijskom sporazumu, predstavljaju nenamjenska sredstva koja se mogu koristiti za finansiranje budžetskih potreba.

Prihodi od **akciza** do kraja juna ostvareni su u iznosu od 136,7 mil. € i veći su u odnosu na planirane za 19,0 mil. € ili 16,1%, odnosno 19,0 mil. € ili 16,1% u odnosu na isti period 2022. godine. Ova kategorija prihoda bilježi rast prevashodno usljed prestanka implementacije Odluke o umanjenju iznosa akcize za promet bezolovnog benzina i gasnih ulja, a značajan doprinos rastu akciza zabilježen je u posmatranom periodu i kod akcize na duvan i duvanske proizvode.

Najveći doprinos rastu akciza za šest mjeseci 2023. godine zabilježen je kod:

- **akcize na duvan i duvanske proizvode**, i to u iznosu 43,7 mil. €, što je za 5,2 mil. € ili 13,4%, veće u odnosu na isti period prethodne godine;
- **akcize na mineralna ulja i njihove derivate**, i to u iznosu 75,1 mil. €, što je za 10,0 mil. € ili 15,4%, veće u odnosu na isti period prethodne godine.

Sa druge strane, prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica ostvareni su u iznosu od 25,4 mil. €, što je u odnosu na plan manje u iznosu od 0,8 mil. € ili 3,1% i 18,6 mil. € ili 42,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Umanjenje ove kategorije prihoda u odnosu na isti period 2022. godine, prvenstveno je rezultat značajnog uvećanja procenta ustupanja prihoda po osnovu poreza na dohodak fizičkih lica opštinama, shodno Zakonu o izmjenama i dopuni zakona o finansiranju lokalne samouprave koji je stupio na snagu u avgustu prošle godine ('Službeni list Crne Gore', br. 086/72 od 03.08.2022. godine).

Izdaci budžeta za period januar-jun 2023. godine iznosili su 1.067,4 mil. € ili 17,3% procijenjenog BDP-a i u odnosu na planirane manji su za 116,4 mil. € ili 9,8% dok su u odnosu na isti period 2022. godine veći za 92,1 mil. € ili 9,4%.

U strukturi ukupne potrošnje, Tekući budžet izvršen je na nivou od 1030,7 mil €, dok je Kapitalni budžet izvršen na nivou od 36,7 mi €. Posmatrajući glavne kategorije potrošnje, tekući izdaci, u navedenom periodu, realizovani su u iznosu od 473,7 mil. € i u odnosu na planirane manji su za 24,3 mil. € ili 4,9% dok su u odnosu na isti period 2022. godine veći za 74,4 mil. € ili 18,6%. U okviru ove kategorije izdataka najznačajnija izdvajanja su u okviru izdatka Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca u iznosu od 314,6 mil. €, što je u odnosu na plan veće za 10,8 mil. € i 49,6 mil. € u odnosu na uporedni period 2022. godine i koje su realizovane u skladu sa važećim zakonskim propisima i stvarnom obračunu zarada. Nadalje, Transferi za socijalnu zaštitu do kraja juna ostvareni su u iznosu od 391,9 mil. € i veći su u odnosu na planirane za 3,9 mil. € ili 1%, dok su u odnosu na isti period 2022. godine veći za 95,1 mil. € ili 32%, što je dominantno rezultat većeg izvršenja po osnovu prava iz oblasti socijalne zaštite. Za period januar-jun 2023. godine Kapitalni budžet ostvaren je u iznosu od 36,7 mil. €, što predstavlja izvršenje 39% plana..

Rashodi u junu mjesecu 2023. godine iznosili su 193,4 mil. € i manji su u odnosu na plan 1,1 mil. € ili 0,6%, i veći su za 5,1 mil. € ili 2,7% u odnosu na jun 2022. godine.

Najveće odstupanje od plana u junu mesecu je u okviru sljedećih kategorija transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru za iznos od 6,5 mil. €, transfera za socijalnu zaštitu u ukupnom iznosu od 3,9 mil. €, od čega se iznos od 1,3 mil. € odnosi na prava iz oblasti socijalne zaštite, dok se iznos od 2,8 mil. € odnosi na prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i bruto zarada za iznos od 1,8 mil. €, a shodno stvarnom mjesečnom obračunu zarada .

Odstupanje izvršenja za jun mjesec u odnosu na planirani nivo u okviru transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, kao i u okviru rashoda za usluge najvećim dijelom odnosi se na sredstva za realizaciju vanrednih parlamentarnih izbora i to kod Ministarstva unutrašnjih poslova i kod Državne izborne komisije.

Odstupanje u okviru transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru najvećim dijelom odnosi se na Ministarstvo nauke i to na aktivnost Podrška Fonda za inovacije, obzirom da je cjelokupan iznos planiran Zakonom o budžetu za 2023. godinu realizovan u provoj polovini godine.

Rashodi u Kapitalnom Budžetu Crne Gore u junu mjesecu 2023. godine ostvareni su u iznosu od 10 mil. € odnosno 63% plana.

Imajući u vidu realizaciju prihoda i rashoda, u posmatranom periodu ostvaren je **suficit budžeta** u iznosu od 179,3 mil. €, odnosno na nivou od 2,7% procijenjenog BDP-a. U junu, budžetski suficit iznosio je 59 mil. €.

Javni dug

Prema Zakonu o budžetu Crne Gore za 2023. godinu, procijenjeno je da će nedostajuća sredstva iznositi oko 705 miliona eura. Zakonom je predviđeno da će se finansiranje nedostajućih sredstava obezbijediti iz depozita, sredstava iz postojećih kreditnih aranžmana za realizaciju razvojnih projekata, kao i iz novih zaduženja.

Nova zaduženja za potrebe finansiranja budžeta su prema zakonu limitirana na iznos 600 miliona eura, do čega je u martu 2023. godine realizovano 100 miliona eura kroz kreditni aranžman sa Deutsche bankom. Kreditni aranžman je zaključen na period od tri godine, sa kamatnom stopom 6 mjesečni euribor uvećan za kamatnu maržu od 5,9%.

Imajući u vidu da je realizacija prihoda iznad plana, kao i da je izlaskom iz hedžing aranžmana Crna Gora prihodovala oko 64 miliona američkih dolara, došlo je do povećanja depozita koji su na kraju drugog kvartala 2023. godine iznosili oko 273,2 miliona eura, uključujući zlato, odnosno oko 206 miliona eura bez zlata. U skladu sa tim, nije bilo potrebe za dodatnim zaduženjem u 2023. godini. Ukoliko se ukaže potreba za dodatnim zaduženjem, Država ima na raspolaganju prostor od 500 miliona eura za zaduženje koje se može realizovati emisijom obveznica ili kroz bilateralne kredite.

Prema preliminarnim podacima, ukupan državni dug na dan 30.06.2023. godine, iznosi 4.024,5 miliona eura, odnosno 62,42% BDP-a¹.

---

¹ Prema projekcijama Ministarstva finansija BDP za 2023. godinu iznosiće 6.447,1 miliona eura.

3. STRUKTURNE REFORME

Program ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2023-2025. godina sadrži agendu od 19 prioriteta mjera u sljedećim oblastima: zapošljavanje i tržište rada; obrazovanje i vještine; socijalna zaštita i inkluzija; zdravstvena zaštita; poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije; istraživanje, razvoj i inovacije; digitalna transformacija; upravljanje javnim finansijama; zelena tranzicija; poljoprivreda, industrija i usluge. U nastavku teksta je dat prikaz realizacije aktivnosti² u okviru navedenih mjera, za prvih šest mjeseci 2023. godine.

Redni broj	Prioritetna reformska mjera	Implementaciono ministarstvo	Faza implementacije ³
1	Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	4
2	Uvođenje Programa Garancija za mlade u Crnoj Gori	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	3
3	Razvoj integrisanog pristupa povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja	Ministarstvo prosvjete	0
4	Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina	Ministarstvo prosvjete	3
5	Reforma sistema socijalne i dječje zaštite na osnovu Mape puta	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	3
6	Digitalizacija zdravstvenog sistema u Crnoj Gori	Ministarstvo zdravlja	3
7	Uspostavljanje potpune elektronske registracije preduzeća	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3
8	Jačanje nacionalnog inovacionog i istraživačkog ekosistema	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja	3
9	Poboljšanje digitalizacije javne uprave kroz razvoj i unapređenje digitalnih vještina	Ministarstvo javne uprave	3
10	Jačanje sajber otpornosti	Ministarstvo javne uprave	3
11	Unapređenje infrastrukture za širokopolasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3
12	Unaprijeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države	Ministarstvo finansija	3
13	Olakšanje trgovine robama i uslugama kroz implementaciju CEFTA dodatnih protokola 5, 6 i 7	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3

² 0 - nema implementacije; 1 - implementacija je u pripremi; 2 - početni koraci su preduzeti; 3 - implementacija je u toku sa nekim početnim rezultatima; 4 - implementacija je uspješna; 5 - potpuna implementacija

---

14	Jačanje mehanizama za formalizaciju sive ekonomije	Ministarstvo finansija	3
15	Održivi zeleni turizam	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3
16	Investicije usmjerene ka razvoju poljoprivrede ruralnih područja	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	3
17	Finansijska podrška domaćinstvima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti	Ministarstvo kapitalnih investicija	3
18	Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	0
19	Unaprijeđenje međugraničnih prelaza-otvaranje zajedničke željezničke granične stanice Bijelo Polje	Ministarstvo kapitalnih investicija	4

Prioritetna reformska mjera br. 1: Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	Sprovođenje procedura za raspisivanje tendera za nabavku hardvera i odabir potencijalnog izvođača za implementaciju ugovora o nabavci za projekat „Razvoj novog informacionog sistema ZZCG“. Početak realizacije aktivnosti koje su predviđene kroz Twining projekat unapređenja kapaciteta sistema ZZCG.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Implementacija je uspješna
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objavljen je javni poziv za ugovor o nabavi projekta „Unaprjeđenje postojeće informatičke infrastrukture i razvoj novog informacionog sistema Zavoda za zapošljavanje“, vrijedan 2.117.647,06 eura, koji je trajao 60 dana odnosno do 18. aprila 2023. godine. Imenovana je evaluaciona komisija koja će na osnovu izrađene tehničke specifikacije odabrati najkvalitetniju ponudu sa prihvatljivom cijenom, koja je unaprijed definisana. Rok za potpisivanje ugovora je 21. 08. 2023. godine, dok je vrijeme implementacije određeno godinu dana. • Nastavljene su aktivnosti na unapređenju kapaciteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za korišćenje online alata, te je nakon faze testiranja rada online modula (za nezaposlena lica, za poslodavce i osobe sa invaliditetom) isti su zvanično od 13. juna 2023. godine aktivni i dostupni na linku ZZCG. (Link: https://www.zzzcg.me/obavjestenje-zzzcg/). • Twining projekat je otpočeo i u toku je rad na analizi postojećih aktivnih mjera za zapošljavanje i predlog za redefinisane istih, koje treba da omoguće targetiranje svih kategorija nezaposlenih sa posebnim akcentom na mlade. Period implementacije projekta je 18 mjeseci. • Aktivnosti će predviđene ovom reformom biti nastavljene i u 2024. godini.

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Uspostavljena nova IT platforma ZZCG koja omogućava efikasniji rad savjetodavaca sa korisnicima	Postojeće IT rješenje ne omogućava interoperabilnost baza podataka između institucija	Nabavljen hardver	u toku	Uspostavljeno novo IT rješenje ZZCG koje omogućava interoperabilnost podataka sa drugim sistemima za efikasniji rad sa korisnicima

Učešće broja nezaposlenih lica koji su popunili online prijavu za zaposlenje u ukupnom broju prijavljenih nezaposlenih na evidenciji ZZCG	0	10% od ukupnog broja prijavljenih lica	0,02% ⁴	90% od ukupnog broja prijavljenih lica
Procenat zaposlenih/korisnika obučeni za rad u novom informacionom sistemu	0	30% zaposlenih/korisnika od ukupnog broja zaposlenih u ZZCG	U toku	90% zaposlenih/korisnika od ukupnog broja zaposlenih u ZZCG

Prioritetna reformska mjera br. 2: Uvođenje programa „Garancija za mlade“ u Crnoj Gori

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	<ul style="list-style-type: none"> Izmjene zakonskih rješenja, kako bi se stvorile pretpostavke za nesmetanu implementaciju programa Garancija za mlade; Realizacija aktivnosti predviđene twining projektom za unaprijeđenje kapaciteta ZZCG u dijelu koji se odnosi na unapređenje sistema za uvođenje Programa garancije za mlade.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023. godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Djelimično realizovane
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p>Aktivnosti na uvođenje programa “Garancije za mlade” su u toku.</p> <p>Radni tim za uvođenje i implementaciju Programa je uz kontinuiranu ekspertsku podršku MOR-a, u februaru 2023. godine održao radni sastanak sa ciljem dodatnog unapređenja teksta nacрта Plana implementacije Garancije za mlade, u skladu sa komentarima EK iz novembra 2022. godine.</p> <p>Takođe, u organizaciji MOR-a, u Tirani je u periodu od 17 do 18. maja 2023. godine održana Regionalna radionica na temu „Sprovođenje monitoringa i izvještavanja Programa „Garancije za mlade“, na kojoj su učešće imali i predstavnici Radnog tima iz Crne Gore.</p> <p>Istovremeno, članovi Radnog tima rade na usaglašavanju ovog dokumenta sa pripremom i planiranjem Operativnog programa za zapošljavanje i socijalnu politiku 2024-2027.</p>

⁴ U periodu od 13. – 29. juna 2023. godine 8 lica su popunili online prijavu.

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022.godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Stopa zaposlenosti mladih15-29	30,0% ⁵	33%	41,0% ⁶	35% ⁷
Procenat realizovanih inicijativa iz programa „Garancije za made“	0	50%	/	100% ⁸

Prioritetna reformska mjera br. 3: Razvoj integrisanog pristupa povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja

Naziv prioritetne mjere:	
Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđenje kapaciteta za predstavnike Ministarstva prosvjete i drugih relevantnih institucija za planiranje zasnovano na dokazima, budžetiranje, praćenje i evaluaciju planova sektora obrazovanja; • Izrada strategije sektora obrazovanja (2024 – 2030) i akcionog plana za njenu implementaciju (kojim će sasvim izvjesno uključiti izmjene obrazovnih programa); • Formiranje radne grupe za reformu kurikuluma); • Razvoj i implementacija plana zagovaranja koji će mobilisati široku podršku za razvoj i implementaciju strategije i akcionog plana.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Realizacija nije otpočela
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	<p>Realizacija nije otpočela, imajući u vidu da sredstva koje je Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori izdvojila za ovu namjenu, nisu još uvijek operativna, jer ugovor nije potpisan. Očekuje se da će potpisivanje ugovora biti krajem septembra 2023. godine.</p> <p>Za sada su na nivou ministarstva formirani interni timovi za desk analizu važećih strateških akata i delegirana je osoba koja će biti koordinator (focal point) za sprovođenje aktivnosti na izradi Strategije. Takođe, u saradnji sa UNICEF-om rađeno je na pripremi TOR-a, odnosno uslova za angažovanje stručnih konsultanata koji bi radili sa resornim timovima na strategiji obrazovanja, ali je i dalje sve na nivou tehničke pripreme.</p>

⁵ U pitanju je podatak iz ARS za 2021.g., koji je u toku planiranja PER-a bio poslednji raspoloživi na godišnjem nivou.

⁶ Podatak je iz ARS za 2022. godinu.

⁷ Podatak iz NSZ 2021-2025.

⁸ Podatak se odnosi na inicijative koje će se realizovati u okviru twining projekata za unapređenje kapaciteta ZZCG tokom 2023 i 2024. godine.

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Stopa upisa u predškolsko obrazovanje i vaspitanje (ukupno za uzrast 3 – 6 godina)	75.99%	/	/	80%
Dosegnuto prosječno postignuće na PISA testiranju (rang, čitanje, matematika, prirodne nauke)	55,6/53,8/51,8%	/	/	Rezultati će biti dostupni tek 2026. godine
Procentualni rashodi za obrazovanje (% BDP)	3,9 %	/	/	5,5%

Prioritetna reformska mjera br. 4: Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i usvajanje Pravilnika o načinu vođenja podataka u informacionom sistemu obrazovanja; • Priprema i usvajanje Pravilnika o načinu imenovanja školskih i regionalnih IKT koordinatora; • Kreiranje programa obuke za IKT koordinatore i realizacija obuka; • Izmjena Opšteg zakona u obrazovanju u oblasti organizacije obrazovno-vaspitnog procesa (digitalna nastava, digitalni udžbenici); • Izrada Pravilnika o regulisanju autorskih prava za digitalne obrazovne sadržaje; • Uspostavljanje modela za online kolaboraciju za Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje, Ispitni centar i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva; • Nabavka i implementacija nove opreme u Data centru; • Nabavka opreme i uspostavljanje Disaster Recovery sajta; • Kreiranje modula u Informacionom sistemu obrazovanja za identifikacija djece koja se ne školuju u Crnoj Gori i identifikacija djece koja ilegalno borave u Crnoj Gori; • Nabavka i opremanje obrazovno-vaspitnih ustanova računarskomu premom;
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini 	<p>Nisu realizovane aktivnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Priprema i usvajanje Pravilnika o načinu vođenja podataka u informacionom sistemu obrazovanja; 2. Priprema i usvajanje Pravilnika o načinu imenovanja školskih i regionalnih IKT koordinatora; 3. Kreiranje programa obuke za IKT koordinatore i realizacija obuka;

➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.

4. Izmjena Opšteg zakona u obrazovanju u oblasti organizacije obrazovno-vaspitnog procesa (digitalna nastava, digitalni udžbenici);
5. Izrada Pravilnika o regulisanju autorskih prava za digitalne obrazovne sadržaje.

U toku je realizacija sljedećih aktivnosti:

1. Uspostavljanje modela za online kolaboraciju za Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje, Ispitni centar i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva;
2. Sprovedena je procedura javne nabavke za novu opremu u Data Centar, početkom avgusta počinje implementacija;
3. Sprovedena je procedura nabavke opreme i uspostavljanje Disaster Recovery sajta, i početkom avgusta počinje implementacija;
4. Kreiranje modula u Informacionom sistemu obrazovanja za identifikacija djece koja se ne školuju u Crnoj Gori i identifikacija djece koja ilegalno borave u Crnoj Gori;
5. Raspisana je javna nabavka za opremanje obrazovno-vaspitnih ustanova računarskom opremom;
6. Uspostavnje razmjene podataka sa Ministarstvom unutrašnjih poslova u cilju razvoja aplikacije za utvrđivanje koja djeca se ne školuju;
7. U saradnji sa Crnogorskim Telekomom u pripremi je obezbeđivanje opreme za uvođenje interneta u 45 područnih ustanova osnovnih škola.

Pored navedenog, odnosno pored planiranih aktivnosti kontinuirano se radi se unapređenju koncepta Digitalna škola, izradi samostalnih online kurseva za učenike, nastavnike i roditelje.

Unaprijeđen je sistem elektronskog upisa na privatne fakultete i na Fakultet za crnogorski jezik, kao i unapređenje upisa na studijske programe Univerziteta Crne Gore u dijelu elektronskog potpisivanja ugovora između studenta i ustanove visokog obrazovanja.

Obezbiježena su sredstva za obuku 750 nastavnika po ECDL standardu (osnovna informatička pismenost). Obuka počinje polovinom avgusta.

Obezbiježena su sredstva za obuku 1000 zaposlenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama za primjenu koncepta Digitalna škola. Obuka počinje polovinom avgusta.

Uspostavljena je LAN mreža u 21 objekat predškolskih ustanova i 56 objekata srednjih škola.

U toku je izrada nove dvije elektronske usluge i to: podnošenje zahtjeva za stipendije i studentske kredite.

	<p>Urađen je niz analiza za potrebe definisanja novih aktivnosti i mjera unapređenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećih obrazovnih programa za osnovnu i srednju školu u dijelu zastupljenosti informaciono-komunikacionih tehnologija; • Analiza profila i nivoa obrazovanja nastavnika koji realizuju predmete/module iz oblasti IKT-a u osnovnim i srednjim školama; • Analiza relevantnih nacionalnih i međunarodnih preporuka za unapređenje digitalnih kompetencija nastavnika; • Analiza potreba za aplikativnim softverom.
--	--

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Odnos računar /učenik (broj učenika po jednom računaru)	1:15	1:14	1:15 U toku je procedura javne nabavke	1:13
Procenat objekata sa lokalnom računarskom mrežom (%)	65%	70%	80% Instalirana LAN mreža u 56 objekata srednjih škola i 21 objekat predškolskih ustanova	75%
Broj korisnika uspostavljene platforme za samostalno učenje	547	1000	24.567	20000
Procenat obučanih zaposlenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama zaprimjenu koncepta Digitalna škola	40	50	40	60

Prioritetna reformska mjera br. 5: Reforma sistema socijalne i dječje zaštite na osnovu Mape puta

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UNICEF u saradnji sa MRSS treba da uradi analizu troškova, finansijske održivosti i da izradi finansijski plan reforme sistema socijalne i dječje zaštite; • MRSS će unaprijediti koordinaciju i saradnju Centara za socijalni rad i pružaoca usluga kroz izradu procedura koordinativne funkcije MRSS (jasno definisane procedure nadzora, koordinacije, monitoringa, evaluacije);
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđenje kapaciteta centara za socijalni rad da pružaju usluge vođenja slučaja i upućivanja korisnika.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Djelimično realizovane
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	<p>Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori je obezbijedila konsultantsku podršku Ministarstvu rada i socijalnog staranja u pripremi nacrtu Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite 2023-2027, sa Akcionim planom za 2023. godinu. Nacrt je dostavljen Ministarstvu na mišljenje sredinom maja tekuće godine na dalje postupanje i finalizaciju prije razmatranja i usvajanja, koje je planirano do kraja godine. Izazovi u realizaciji uslovljeni su političkim promjenama na nacionalnom nivou. Reforma će se nastaviti 2024. godine kroz planiranu implementaciju pomenutog strateškog dokumenta.</p> <p>Preko SOCIEUX programa MRSS je apliciralo za pomoć za izradu analize troškova usluga socijalne i dječje zaštite. Pomoć je odobrena i ubrzo se očekuje početak analize i podrška eksperata.</p>

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2023. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Izrađena analiza troškova i finansijske održivosti sa finansijskim planom za sprovođenje reforme sistema socijalne i dječje zaštite;	0	Izrađena analiza troškova i izrada Strategije socijalne i dječje zaštite	Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori je obezbijedila konsultantsku podršku MRSS-u u pripremi nacrtu Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite 2023-2027, sa Akcionim planom za 2023. godinu. Nacrt je dostavljen Ministarstvu na mišljenje sredinom maja tekuće godine na dalje postupanje i finalizaciju prije razmatranja i usvajanja, koje je planirano do kraja godine. Pomoć za izradu analize troškova usluga socijalne i dječje zaštite je odobrena preko SOCIEUX programa.	Sprovedena analiza troškova i finansijske održivosti i usvojen finansijski plan za sprovođenje reforme sistema socijalne i dječje zaštite;
Centri za socijalni rad imaju povećane kapacitete za vođenje slučaja i	0	Kvalitet vođenja slučaja i upućivanja na usluge unaprijeđen kroz povećanje broja voditelja slučajeva,	Povećan je broj stručnih radnika u prvoj polovini 2023. godine.	Kvalitet vođenja slučaja i upućivanja na usluge dalje unaprijeđen kroz povećanje broja voditelja slučajeva,

upućivanje na usluge;		njihovo rasterećene, i implementirane treninge;		njihovo rasterećene, i implementirane treninge
-----------------------	--	---	--	--

Mjera će u srednjem do dugom roku doprinijeti održivom i kontinuiranom smanjenju siromaštva kroz predloženu realokaciju sredstava socijalne i dječje zaštite prema onima kojima su ta sredstva najpotrebnija, i time uticati na smanjenje rizika od siromaštva, naročito djece.

Prioritetna reformska mjera br. 6: Digitalizacija zdravstvenog sistema u Crnoj Gori

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<ul style="list-style-type: none"> Izmijenjena zakonska regulativa koja uređuje pitanje digitalizacije u zdravstvu; Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zbirkama podataka i podzakonskim aktima; obnavljanje računarske infrastrukture; Izrada nove Strategije digitalnog zdravlja; Track & Trace sistem implementiran za praćenje lijekova od proizvodnje do pacijenta; Implementiran projekat teleradiologije u KCCG i zdravstvenim ustanovama; Analiza sistema i priprema projektnih zadataka za IS telemedicine, EZK, mHealth platforme; Edukacije zdravstvenih radnika o prednostima koriscenja modernih informatickih rjesenja i prednostima koje ona pružaju. Aktivnostima bi koordiniralo i sprovodilo Ministarstvo zdravlja uz podršku cjelokupnog zdravstvenog sistema i UNDP-a.
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p>Nacrtom novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti, koji je trenutno u proceduri, definisan je i uvršten dio koji se odnosi na digitalizaciju zdravstvenog sistema u Crnoj Gori, na način da je prvi put uveden pojam digitalizacije u zdravstvu, data je definicija istog, a predloženi su i drugi inovativni, savremeni i novi načini unaprjeđenja zdravstvenog sistema kroz digitalizaciju.</p> <p>Formalizovan je nastavak saradnje sa UNDP-em radi sprovođenja planiranih aktivnosti na digitalizaciji zdravstvenog sistema, tačnije potpisan je novi Sporazum između Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i Ministarstva zdravlja u vezi sa nastavkom projekta „Jačanje sistema zdravstva u Crnoj Gori“ (faza 2) koji se realizuje u saradnji sa UNDP i nastavka aktivnosti u vezi sa digitalizacijom zdravstva.</p> <p>Započet je rad na pripremi projektne dokumentacije za Track & Trace system za praćenje lijekova.</p> <p>Započete su aktivnosti na realizaciji projekta teleradiologije u KCCG.</p>

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2023. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023 ⁹ .	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Smanjen procenat upućivanja pacijenata van mjesta boravka za potrebe radiologije	40 % svih pregleda obavljaju se za stanovnike koji gravitiraju van mjesta boravka	/	/	30 % svih pregleda obavljaju se za stanovnike koji gravitiraju van mjesta boravka
Broj interaktivnih servisa u okviru mZdravlja u upotrebi u Crnoj Gori kroz razvoj i implementaciju platforme za mZdravlje	1 (platforma ezdravlje)	/	/	3
Broj uvedenih sistema za praćenje lijekova od proizvodnje do pacijenta	0	/	/	Krajnja vrijednost 1 Uveden system track and trace

Prioritetna reformska mjera br. 7: Uspostavljanje potpune elektronske registracije preduzeća

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	Usvajanje novog Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata i izmjene i dopune Zakona o privrednim društvima u cilju početka implementacije potpune elektronske registracije preduzeća; omogućavanje plaćanja taksi za registraciju preduzeća i objavu u Službenom listu elektronski (putem e-commerce servisa na portalu eFirma ili/i korišćenjem aplikacija poslovnih banaka); izrada uputstava za registraciju preduzeća za: službenike CRPS-a (za elektronsko podnošenje prijave i podnošenje prijave na šalteru) i korisnike (osnivače/zastupnike). Uspostavljanje mogućnosti registracije privrednih subjekata elektronskim putem i pojednostavljenje procesa „fizičke“ registracije preduzeća za ostale oblike privrednih društava.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Djelimično realizovane
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	<p>Radna grupa je pripremila nacrt teksta Zakona o privrednim društvima, koji je bio predmet javne rasprave u periodu od 9. maja do 15. juna. Nakon razmatranja i analize eventualnih sugestija sa javne rasprave i prilagođavanje teksta ZoPD će se pristupiti pribavljanju mišljenja Sekretarijata za zakonodavstvo i usaglašavanju sačinjenog teksta sa Sekretarijatom, a zatim će se usaglašeni tekst predmetnog zakona dostaviti Evropskoj komisiji na mišljenje.</p> <p>Radna grupa je pripremila nacrt teksta Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata, koji je bio predmet javne rasprave u periodu od 11. maja do 15. juna.</p>

⁹ U izvještajnom periodu nijesu postavljeni indikatori kod kojih bi se pratilo ostvarenje rezultata, s obzirom na to da je za početnu vrijednost uzeta 2023.godina.

	<p>Centralni registar privrednih subjekata (CRPS), pored neposrednog podnošenja dokumentacije za registraciju privrednih društava (papirna verzija) ima mogućnost podnošenja elektronske prijave za registraciju privrednih subjekata, kao i podnošenje zahtjeva za izdavanje dokumentacije iz registra preko portala eFirma.</p> <p>Trenutno, putem portala eFirma moguće je izvršiti sljedeće usluge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podnošenje prijave za registraciju osnivanja novog privrednog subjekta (jednočlano doo za rezidente) • podnošenje prijave za registraciju promjena već registrovanog privrednog subjekta (promjena šifre djelatnosti, adrese, kontakt podataka) • podnošenje zahtjeva za izdavanje izvoda i potvrda iz CRPS-a. <p>Postupak podnošenja zahtjeva elektronskim putem se obrađuje u CRPS-u, nakon čega se podnosiocu zahtjeva tražena dokumentacija dostavlja putem pošte ili elektronskim putem.</p> <p>Usvajanjem Zakona o privrednim društvima i Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata stvorit će se preduslovi za potpunu elektronsku registraciju. Da bi postupak uspostavljanja elektronske registracije preduzeća bio u potpunosti zaokružen, potrebno je da se stvore tehnički uslovi i povežu registri međusobno, odnosno uspostavi razmjena podataka između državnih organa što je trenutno „prepreka“ za dalju uspostavljanje eUsluga CRPS-a.</p> <p>Osim radnji koje su realizovane kroz izradu nacrtu Zakona o registraciji, u junu 2023. godine otpočela je realizacija programa FRD. Kroz realizaciju tog programa između ostalog predviđeno je i omogućavanje svih registracija elektronskim putem. Rok za potpunu realizaciju je 365 dana. U pripremi je formiranje radne grupe koja će napraviti analizu kadrovskih kapaciteta neophodnih za redovno funkcionisanje CRPS-a nakon realizacije i implementacije FRD – programa.</p>
--	---

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2021. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Povećanje broja obučених službenika zaposlenih u CRPS	2	4	1	3
Elektronska registracija privrednih subjekata	Elektronska registracija	Stvorene pretpostavke za elektronsko uvezivanje i registraciju	Nije ostvarena	Elektronska registracija privrednih subjekata

Pozicioniranje u međunarodnim izvještajima koji tangiraju poslovno okruženje (WEF i Fraser Institute)	73 (WEF) 42 (Fraser)	71 (WEF) 40 (Fraser)	_10	_11
---	-------------------------	-------------------------	-----	-----

Prioritetna reformska mjera br. 8: Jačanje nacionalnog inovacionog i istraživačkog ekosistema

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konsolidacija novog okvira za implementaciju inovacija i pametne specijalizacije (MNTR, Fond za inovacije Crne Gore, Naučno-tehnološki park Crne Gore, Inovaciono-preduzetnički centar Tehnopolis – Nikšić); • Unaprijeđenje zakonskog okvira za podsticajne mjere u oblasti istraživanja i inovacija (MNTR i MIF); • Usvajanje revidiranog programskog okvira za inovacione programe i Akcionog plana za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2023-2024 (MNTR i resorna ministarstva); • Utvrđivanje novog strateškog okvira za naučnoistraživačku djelatnost – donošenje Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2023-2027) i Mape puta za istraživačku infrastrukturu (2023 – 2027) (MNTR); • Utvrđivanje novog zakonskog okvira za naučnoistraživačku djelatnost (MNTR); i • Sprovođenje novog programskog okvira za naučnoistraživačku djelatnost (naučnoistraživački projekti, stipendije za doktorska istraživanja) (MNTR).
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p>1. Konsolidacija novog okvira za implementaciju inovacija i pametne specijalizacije (MNTR, Fond za inovacije Crne Gore, Naučno-tehnološki park Crne Gore, Inovaciono-preduzetnički centar Tehnopolis – Nikšić)</p> <p>Obezbijeđen je kontinuitet u funkcionisanju Okvira za implementaciju inovacija i pametne specijalizacije (S3) u Crnoj Gori.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Održane su dvije sjednice <u>Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju</u>: jedna 03.03.2023. godine kada je usvojen Plan rada Savjeta za 2023. godinu i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Operativnog programa za implementaciju S3 2021-2024, za period 2021-2022; i druga 31.5.2023. na kojoj su usvojeni polugodišnji izvještaji Inovacionih radnih grupa za četiri prioritetne oblasti, kao i Informacija o Akcionom planu za sprovođenje Operativnog programa za

¹⁰ Podatke nije moguće dati, jer će se reflektovati tek izvještajima 2023. godine za prethodni period.

¹¹ Ibid

implementaciju S3 za 2023-2024. Dokument je u finalnoj fazi izrade i njegovo usvajanje se očekuje u III kvartalu 2023. godine.

- Međuinstitucionalna S3 grupa održala je dva sastanka (4.4.2023. i 19.5.2023), na kojima su predstavljeni: Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Operativnog programa za 2021-2022 i programske linije podrške za inovacije Fonda za inovacije Crne Gore, a takođe su sprovedene konsultacije na temu izrade Akcionog plana S3 za period 2023-2024.
- Inovacione radne grupe (IRG) sprovele su konsultacije, radile na definisanju predloga za pripremu novog Akcionog plana S3 za period 2023-2024, i dale preporuke u definisanju prioriteta Strategije naučnoistraživačke djelatnosti 2023-2027.
- Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 26.05.2023. usvojila Izvještaj o radu Naučno-tehnološkog parka Crne Gore (NTP CG) d.o.o. za 2022. godinu i Plan aktivnosti za 2023. godinu. U 2022. godini NTP CG je ostvario pozitivan rezultat poslovanja. Vlada je u izvještaju konstatovala nezadovoljavajući status radova na rekonstrukciji i adaptaciji objekta NTP CG, koji je dijelom uzrokovan loše urađenom projektnom dokumentacijom, a dijelom neposvećenošću izvođača radova ovom kapitalnom infrastrukturnom projektu, te je konstatovana potreba za intenziviranjem aktivnosti svih uključenih aktera, kako bi se radovi u što kraćem roku priveli kraju. NTP CG će u 2023. godini realizovati nova zapošljavanja, radiće aktivno na metodologiji i pripremi poziva za prijem prvih stanara, kao i na stvaranju preduslova za osnivanje Kancelarije za transfer tehnologija, za koju su se Osnivači NTP CG (Univerzitet Crne Gore i resorno Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja ispred Vlade Crne Gore) dogovorili na sastanku održanom 13.4.2023. da bude osnovana kao organizaciona jedinica NTP CG.
- Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 1.6.2023. godine usvojila Izvještaj o poslovanju Inovaciono-preduzetničkog centra „Tehnopolis“ Nikšić (Tehnopolis) d.o.o. i Program rada za 2023. godinu. U 2022. godini Društvo je ostvarilo pozitivan rezultat. Jedna od najznačajnijih aktivnosti u 2023. godini biće proširenje infrastrukturnih kapaciteta Tehnopolisa. Naime, Uprava za kapitalne projekte je 20.4.2023. raspisala javnu nabavku za izvođenje radova na rekonstrukciji dijela postojećeg objekta za potrebe izgradnje „Doma digitalne revolucije“ u Nikšiću. Tehnopolis je u 2023. godini nastavio sa projektnim i programskim aktivnostima, a fokus je trenutno na pripremi novog ciklusa predakceleracijskog programa.

- Vlada Crne Gore usvojila je na sjednici održanoj 26.4.2023. godine *Izveštaj o radu Fonda za inovacije Crne Gore za 2022. godinu i Plan aktivnosti za 2023. godinu*, koji je Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju usvojio na sjednici održanoj 14.12.2022. godine. Fond je nastavio jačanje kapaciteta kroz dva donorska projekta: IPA 2020 TISIS3 projekat i drugu fazu projekta „Norveška za vas“, koji implementira Kancelarija UNDP u Podgorici.

2. Unaprijeđenje zakonskog okvira za podsticajne mjere u oblasti istraživanja i inovacija (MNTR i MIF)

Radna grupa koja je zadužena za rad na izmjenama i dopunama Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija formirana je u novembru 2022. godine. Rad je u završnoj fazi, a kako je u naznaci više od 50% izmjena, nakon usaglašavanja resornih ministarstava, postoji mogućnost da će krajnji rezultat biti predlog novog Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija.

3. Usvajanje revidiranog programskog okvira za inovacione programe i Akcionog plana za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2023-2024 (MNTR i resorna ministarstva)

Program za inovacije 2023-2027 usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore, koja je održana 06.07.2023. godine. Cilj i svrha Programa je da na jednom mjestu prikaže, odnosno učini vidljivim za inovacionu zajednicu, sve relevantne programske linije podrške inovacijama koje su planirane u programskom periodu od strane ministarstva nadležnog za poslove inovacija i Fonda za inovacije Crne Gore. Kako su poslovi međunarodne saradnje u inovacijama u djelokrugu rada Ministarstva, tako i programske linije namijenjene podršci učešću crnogorskih korisnika u EU i međunarodnim projektima istraživanja, razvoja i inovacija ostaju u nadležnosti Ministarstva, dok je Fond za inovacije Crne Gore preuzeo sve linije podrške razvoju inovacija u različitim fazama njihovog razvoja.

Akcioni plan za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2023-2024 je u fazi dobijanja saglasnosti nadležnih institucija, nakon čega će biti upućen na usvajanje na Vladi CG. Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju je na sjednici od 31.5.2023. usvojio Informaciju o Akcionom planu za sprovođenje Operativnog programa za implementaciju S3 za 2023-2024.

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Porast ulaganja privatnog sektora u inovativne programe i projekte koje sufinansira država	300.000,00	Porast 30%	<i>Nakon sprovedenih inovacionih programa i projekata u 2023. godini biće dostupan podatak koliko je kroz iste uložio privatni sektor. U prvoj polovini 2023. godine, tek su objavljeni javni konkursi za podršku inovacionoj djelatnosti u Crnoj Gori.</i>	Porast 50%
Broj registrovanih subjekata inovacione djelatnosti	80	100	117	130

Prioritetna reformska mjera br. 9: Poboljšanje digitalizacije javne uprave kroz razvoj i unapređenje digitalnih vještina

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	<ul style="list-style-type: none"> • Definisanje Plana programa/modula obuka za različite ciljne grupe za 2023. godinu; • Uspostavljanje infrastrukture za realizaciju Digitalne akademije za potrebe implementacije projekta; Uspostavljanje online platforme Digitalne Akademije koja podrazumjeva I fazu implementacije projekta; • Dizajn, kreiranje i vođenje webinara/treninga u saradnji sa predavačima koja podrazumijeva angažovanje predavača iz domaće i inostrane akademske, IT i privredne zajednice; • Promocija Digitalne akademije.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Djelimično realizovane
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p>Digitalna akademija je zvanično počela sa radom 22.12.2022. godine sa najavom 3 pilot modula edukacije. Početkom 2023. godine održane su dvije edukacije: Human Centric design i Sajber sigurnost – bezbjednosna kultura i zaštita podataka putem kojih je prisustvovalo 20 polaznika.</p> <p>Takođe, kontinuirano se sprovode obuke iz oblasti Sajber bezbjednosti kako sa domaćim tako i sa inostranim predavačima, te su u junu mjesecu održane dvije edukacije: „Security awareness and tools to meet the challenges“ (za osnovni nivo) i "Cyber Security for System Administrators" (za napredni nivo).</p> <p>Sporazum o saradnji između Ministarstva javne uprave i MTEL-a je potpisan 08.03.2023. godine kojim se konkretizovala saradnja u cilju organizovanja programa, obuka, treninga u sklopu Digitalne</p>

	<p>akademije u prostorijama „M:tel Digitalne fabrike“ i sa ovim su obezbijeđeni infrastrukturni resursi za implementaciju projekta.</p> <p>Pripremljen je Plan programa obuka za 2023. godinu, gdje su edukacije planirane za drugu polovinu 2023. godine, putem kojih će se obezbijediti edukacije za 3 nove oblasti, kao i razradu postojećih edukacija za osnovni i napredni nivo. Neke od tema koje će biti obuhvaćene Planom programa za 2023. godinu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ChatGPT- primjena, izazovi i etička pitanja (osnovni nivo), • Budućnost digitalizacije- primjena vještačke inteligencije i mašinskog učenja (osnovni nivo), • Konfliktni menadžment u javnoj upravi (osnovni nivo), • Transformaciono liderstvo I upravljanje promjenama (osnovni I napredni nivo) I • Human Centric design (osnovni I napredni nivo). <p>Zahtjev sa ispunjenim aplikacijama za on demand podršku je upućen prema RESPA-i, i trenutno se čeka odobravanje istih, a u cilju angažovanja predavača za planirane obuke kroz usvojeni Plan programa obuka za 2023. godinu.</p> <p>Nakon što se obezbijedi podrška za angažovanje predavača pokrenuće se određeni set promotivnih aktivnosti u cilju animiranja građana da se prijave za edukacije.</p> <p>U toku je priprema tehničke specifikacije za buduću online eLearning platformu Digitalne akademije.</p>
--	---

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Broj polaznika Digitalne akademije	24	100	63	300
Broj sprovedenih programa/modula obuke na Digitalnoj akademiji	1	5	4	15
Broj licenciranih programa na Digitalnoj akademiji	0	3	0	10

Prioritetna reformska mjera br. 10: Jačanje sajber otpornosti

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje novog Zakona o informacionoj bezbjednosti; • Donošenje novog akcionog plana za implementaciju aktivnosti iz Strategije sajber bezbjednosti 2022-2026. za period 2024-2025; • Formiranje i stavljanje u operativni rad nove organizacione jedinice u okviru Ministarstva javne uprave – Direkcija za informacionu bezbjednost – Government CERT; • Pripremne aktivnosti na uspostavljanju Agencije za sajber bezbjednost;
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Održivi program obuka za sajber eksperte i program obuka za zaposlene u državnoj upravi i rukovodno-ekspertski kadar; • Pripreme aktivnosti na uspostavljanju novog DATA centra za jačanje kritične informatičke infrastrukture i sajber prostora; • Promotivne aktivnosti u cilju podizanja svijesti i značaja sajber bezbjednosti.
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023. godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p>Novi Zakon o informacionoj bezbjednosti je u procesu usaglašavanja sa relevantnih institucijama u Crnoj Gori, nakon čega će isti biti upućen Evropskoj Komisiji na mišljenje.</p> <p>U toku je izrada Izvještaja o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana Strategije Sajber bezbjednosti 2022.-2026, za 2022.godinu, i nakon usvajanja istog na sjednici Vlade Crne Gore pokrenuće se aktivnosti na izradi novog Akcionog plana 2024-2025. godine, a koji je planiran Programom rada Vlade Crne Gore za IV kvartal 2023. godine.</p> <p>Pravilnikom o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva javne uprave, iz decembra 2022. godine predviđena je posebna organizaciona jedinica - Direkcija za informacionu bezbjednost (Vladin CIRT) u sklopu Direktorata za infrastrukturu, informacionu bezbjednost, digitalizaciju i e-servise.</p> <p>Ministarstvo javne uprave je, 26. maja 2023. godine na sjednici Vlade Crne Gore, usvojilo Informaciju o izradi studije izvodljivosti o potrebi izgradnje državnog Data centra na osnovu koje su donijeti zaključci za prepoznate nosioce ovih aktivnosti.</p> <p>U prvih šest mjeseci realizovane su obuke/edukacije na sljedeće teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reinforcing the National Cybersecurity Framework through National EU Legislation (21.02.2023); - Cyber security risk management (22-23.02.2023); - Cyber crisis and communication workshop (24-25.01.2023); - Computer Incident Response team training course (06-10.03.2023); - Discussion driven strategic cyber security tabletop exercises (TTEX) (24.03.2023.) - Capture the flag competition session (20.03.2023); - Election security threat hunting (21-23.03.2023); - Comptia Security + - Certified Information System Security Professional (CISSP) (27-31.03.2023); - Secure Coding for Developer by hackers (8-9.03.2023); - Hacking Fundamentals (10-13.05.2023); - Joint regional technical cybersecurity exercise for the CSIRT+ Team (6-9.06.2023); - Election Cybersecurity Workshop (13.06.2023); - Cybersecurity for system administrators (14.06.2023).

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Reformisan institucionalni okvir za sajber bezbjednost	/	/	/	Uspostavljena Agencija za sajber bezbjednost (2024) Obezbijeden potreban broj stručnih lica za rad u Agenciji (2025)
Broj realizovanih obuka za sajber eksperte	/	3	14 ¹²	9
Broj obuka za zaposlene u državnoj upravi i rukovodno-ekspertske kadre	/	1	14	3

Prioritetna reformska mjera br. 11: Unaprijeđenje infrastrukture za širokopojasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje Strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori sa Akcionim planom; • Donošenje novog Zakona o elektronskim komunikacijama; • Donošenje Nacionalnog plana razvoja širokopojasnog pristupa internetu; Implementacija obaveza iz AP Strategije uvođenja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Djelimično realizovane
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	Strategija za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori sa Akcionim planom je u finalnoj fazi. Započete su aktivnosti na izradi novog Zakona o elektronskim komunikacijama i formirana je Radna grupa. Nastavljene su aktivnosti za izradu Nacionalnog plana razvoja širokopojasnog pristupa internetu. Dana 29.03.2023. godine su započete aktivnosti u okviru tehničke pomoći u vezi Projekta - Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu, koja je dobijena od WBIF-a (grant u iznosu 525.000,00€), i trajaće 18 mjeseci. Proizvod tehničke pomoći biće ažuriranje Tehničke dokumentacije, Strategiju nabavki i ugovora, Plan nabavki, Tržišni model, Tendersku dokumentaciju, kao i Socijalni i ekološki akcioni plan.

¹² Obuke za sajber eksperte i zaposlene u državnoj upravi i rukovodno-ekspertske nisu pojedinačno realizovane, već je organizovano 14 obuka/edukacija koje su obuhvatile sajber eksperte, zaposlene u organima državne uprave i zaposlene u privatnom sektoru (kritična infrastruktura).

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Procenat pokrivenosti domaćinstava fiksnim širokopoljaskim pristupom internetu brzinom od 100Mbps	76,7%	79%	78,45%	81,6%
Instaliranje 5G baznih stanica (BS)	0 BS	3 BS	9 BS	33 BS

Prioritetna reformaska mjera br. 12: Unaprijeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje međuresorne radne grupe u prvom kvartalu sa zadatkom analize regulatornog okvira za poslovanje privrednih društava u većinskom vlasništvu države i predlaganja narednih izmjena i dopuna postojećih normi. Navedena analiza će obuhvatiti i poštovanje kriterijuma korporativnog upravljanja u privrednim društvima u većinskom vlasništvu države, kao pregled finansijskih i fiskalnih rizika njihovog poslovanja; • Izrada komparativne analize najboljih praksi EU zemalja o pravnom okviru za nadzor nad poslovanjem državnih preduzeća; • Nakon sprovedenih analiza, izradiće se mapa puta dalje reforme u ovoj oblasti; • Paralelno će se nastaviti dalje jačanje kapaciteta nadležne Direkcije u Ministarstvu finansija za procjenu fiskalnih rizika poslovanja privrednih društava u većinskom vlasništvu države, te pripremu analiza i izvještaja o istima; • Izvršiće se izrada kriterijuma, u skladu sa međunarodnim standardima, za izbor članova organa upravljanja privrednih društava u većinskom vlasništvu države, što će biti definisano podzakonskim aktom Vlade Crne Gore.
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	<ul style="list-style-type: none"> • Direkcija za fiskalne rizike državnih kompanija finalizovala je proces formiranja Međuresorne radne grupe, čime je ispoštovan predviđeni rok predloženih aktivnosti za 2023. godinu u okviru Programa ekonomskih reformi. <p>Vlada Crne Gore je na 49. sjednici od 20.04.2023. godine razmotrila <i>Informaciju o pripremi Analize regulatornog okvira za poslovanje privrednih društava u većinskom vlasništvu Države sa Predlogom odluke o</i></p>

obrazovanju radne grupe za pripremu Analize regulatornog okvira za poslovanje privrednih društava.

Vlada Crne Gore je donijela Odluku o obrazovanju Međuresorne radne grupe za izradu analize regulatornog okvira za poslovanje državnih preduzeća („Sl. list CG“, br. 049/23), kojom su imenovani članovi radne grupe, odnosno predstavnici nadležnih institucija i resornih ministarstava, koji će na najbolji način odgovoriti zahtjevima iste i dati neophodan doprinos svako iz svoje nadležnosti.

S tim u vezi, 31. maja 2023. godine održan je prvi sastanak na kojem je uspostavljen model budućeg rada Međuresorne radne grupe, kako bi na najbolji mogući način pristupili i odgovorili na sve obaveze koje predstoje, a sve u cilju ostvarivanja postavljenih ciljeva u okviru predmetne reformne mjere. Naime, na sastanku je dogovoren plan rada i određeni su zadaci koji su delegirani svim članovima RG. Preuzete obaveze svih članova biće finalizovane do sljedećeg sastanka.

- Nastavljeno je dalje jačanje kapaciteta unutar nadležne Direkcije u Ministarstvu finansija za procjenu fiskalnih rizika poslovanja privrednih društava u većinskom vlasništvu države. Naime, tokom 2023. godine angažovano je dvoje novozaposlenih, tako da Direkcija trenutno broji 4 zaposlena.

Takođe, zaposleni su pohađali obuku pod nazivom *Korporativno upravljanje u funkciji unapređenja poslovanja privrednih društava u državnom vlasništvu u Crnoj Gori*, koju je Ekonomski fakultet organizovao uz podršku Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma za članove uprave i nadzornih tijela u privrednim društvima u većinskom državnom vlasništvu. Na ovaj način su zaposleni unaprijedili znanja i vještine iz oblasti korporativnog upravljanja, računovodstva, revizije i finansija tokom održanih predavanja profesora sa Ekonomskog i Pravnog fakulteta iz Podgorice i Beograda, predavača iz partnerskih institucija, kao i sudija, advokata, koji su učesnicima prenijeli znanja i iskustva iz prakse.

U narednom periodu planirano je dalje jačanje kapaciteta kroz dodatne obuke koje će biti organizovane u saradnji sa Ekonomskim fakultetom, Institutom Sertifikovanih Računovođa Crne Gore, kao i Međunarodnim monetarnim fondom. Takođe, očekuje se potpisivanje ugovora o uslugama u okviru EU Reform Facility, kao i dodatna ekspertna podrška.

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2021. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Broj privrednih društava u većinskom vlasništvu države sa visokim fiskalnim rizikom	17	15	N/A ¹³	13
% udio neto rezultata privrednih društava u većinskom vlasništvu države u BDP	-0,1	0,1	N/A	0,3
Broj odbora direktora formiranih na osnovu novih kriterijuma selekcije	0	10	N/A	15

Prioritetna reformska mjera br. 13: Olakšanje trgovine robama i uslugama kroz implementaciju CEFTA dodatnih protokola 5, 6 i 7

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	<ul style="list-style-type: none"> DP5 - Razvoj i implementacija IT aplikacija za NCTS na nacionalnom nivou; Uspostavljanje funkcionalnog sistema u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove kao osnov za uključivanje u SEED+; DP6 - Puna implementacija DP6 (ratifikacija DP6 za CEFTA strane: Moldavija i Kosovo); Donošenje Regionalnih disciplina o domaćoj regulativi u skladu sa STO pravilima; Uspostavljanje Jedinstvene Kontakt Tačke (JKT) u cilju dalje liberalizacije trgovine uslugama; DP7 - okončanje pregovora, ratifikacija i stupanje na snagu.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Djelimično realizovane
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	<p>Preduzeti su značajni koraci ka implementaciji CEFTA Sporazuma, a vremenski raspored realizacije je srednjoročan. Reformske aktivnosti se nastavljaju u 2024. godini. Implementacija se odvija planiranom dinamikom.</p> <p>Eksperti iz CEFTA Strana dogovorili su novi set pravila koja će promovisati profesionalnu mobilnost i olakšati trgovinu. Dvije nove CEFTA odluke su predstavljene i dogovorene na ekspertskom nivou: Odluka o uspostavljanju opšteg sistema priznavanja</p>

¹³ Podaci nisu dostupni imajući u vidu da su shodno članu 11 Zakona o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21, 152/22) pravna lica dužna da dostavljaju finansijske izvještaje i izvještaj menadžmenta u pisanom i elektronskom obliku organu uprave nadležnom za poslove utvrđivanja i naplate poreza najkasnije do 31. marta tekuće, za prethodnu godinu.

	<p>profesionalnih kvalifikacija i Odluka o trgovinskim aspektima zaštite prava intelektualne svojine.</p> <p>CEFTA strane takođe napreduju u pregovorima o Dodatnom Protokolu 7 i u kontinuitetu rade na efikasnijem, transparentnijem i sveobuhvatnijem CEFTA mehanizmu za rešavanje sporova (DSM).</p> <p>CEFTA Strane su od 1. februara 2023. godine otpočele primjenu prelaznih pravila porijekla (alternativa već postojećem mehanizmu PEM pravila) u CEFTA što predstavlja fleksibilnija pravila koja imaju za cilj da pojednostave trgovinu, pruže više mogućnosti i omoguće kompanijama u CEFTA Stranama da postanu konkurentnije na drugim tržištima.</p> <p>U oblasti carina, srž posla je bila posvećena obezbjeđivanju nesmetanog rada, održavanja i podrške postojećoj SEED+ infrastrukturi i vezanim uslugama koje su obezbijeđene u režimu 24/7.</p> <p>Takođe, u toku je izrada Odluke o uspostavljanju elektronskog sistema za olakšavanje zajedničkog sistema upravljanja rizicima u prometu robe.</p> <p>Uspostavljanje CEFTA TRACES NT, izgrađenog na EU TRACES NT i u skladu sa praksom EU, koji će podržati sertifikaciju i razmenu podataka, sa svim uključenim trgovinskim partnerima je takođe u toku.</p>
--	---

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Povećanje razmjene usluga u CEFTA regionu, CEFTA baze podataka	8%	10%	Preliminarni podaci za 2023 godinu očekuju se do 30. aprila 2024. godine, a konačni do 31. oktobra naredne godine.	15-20%

Prioritetna reformska mjera br. 14: Jačanje mehanizama za formalizaciju sive ekonomije

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p> <p>-</p>	<p>Komponenta 1¹⁴:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formiranje međuresorne Radne grupe u cilju izrade novog Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije koji će uključivati postojeće i nove mjere sa jasno definisanim aktivnostima nadležnih institucija; - Donošenje Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije; - Osnivanje tijela za realizaciju i praćenje aktivnosti preduzetih u cilju suzbijanja sive ekonomije; - Uvođenje i analiza efekata primjene principa rotacije inspektora (omogućavanje inspektorima koji inače ne vrše nadzor na
---	--

¹⁴ Prva komponenta se odnosi na formalizaciju sive ekonomije kroz usvajanje i implementaciju akcionog plana.

	<p>određenom području daju doprinos smanjenju sive ekonomije na način da vrše nadzor iz drugog područja - centralnog, južnog i sjevernog).</p> <p>Komponenta 2¹⁵:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastavak aktivnosti na realizaciji čišćenja podataka, i njihovo prenošenje na platformu za analitiku podataka (DWH/BI); • Početak aktivnosti na realizaciji Implementacije Integrisanog IT sistema za upravljanje prihodima; • Uspostavljanje platforme za analitiku podataka DWH-BI.
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p><u>Komponenta 1:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost koja se odnosi na formiranje međuresorne Radne grupe u cilju izrade novog Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije koji će uključivati postojeće i nove mjere sa jasno definisanim aktivnostima nadležnih institucija je potpuno realizovana; • Aktivnosti koje se odnose na donošenje Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije su u toku. Obezbijedena je podrška UNDP u izradi Programa za suzbijanje neformalne ekonomije u Crnoj Gori sa akcionim planom za period od 2024. – 2026. godine. Objavljen je javni poziv za konsultovanje zainteresovane javnosti u početnoj fazi pripreme Programa kako bi sve inicijative, predlozi, sugestije i komentari razmotrili i uzeli u obzir prilikom pripreme Programa. Takođe, uz podršku konsultanata UNDP pripremljen je i upućen Upitnik za fokus grupe kako bi se dobilo što više inputa za analizu stanja i postavljanje ciljeva. U pitanju je pet fokus grupa i to: Državne institucije; Biznis zajednica; Akademska zajednica; NVO; Sindikati i Mediji. Rok za donošenje i usvajanje Programa je IV kvartal 2023. godine; • Osnivanje tijela za realizaciju i praćenje aktivnosti preduzetih u cilju suzbijanja sive ekonomije je u pripremi i njena potpuna realizacija se očekuje neposredno prije usvajanja Programa za suzbijanje neformalne ekonomije od strane Vlade CG, tj. IV kvartal 2023. godine); • Uvođenje i analiza efekata primjene principa rotacije inspektora je u pripremi i biće definisana kroz aktivnosti u Akcionom planu čija će puna implementacija otpočeti od 2024. godine).

¹⁵ Druga komponenta posvećena je uvođenju novog integrisanog IT sistema za upravljanje prihodima (IRMS).

	<p>Komponenta 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekat „Reforma Poreske administracije“ (finansiran kreditom Svjetske banke), a koji podrazumijeva uvođenje IRMS (Integrisanog informacionog sistema) je produžen do 2025 godine, nakon sprovedene rekonstrukcije projekta u saradnji sa Svjetskom bankom. • Nakon okončanog tenderskog postupka odabran je vendor za implementaciju IRMS-a, koordinator OWL. Nakon zaključenog ugovora o realizaciji projekta, održano je niz sastanaka sa predstavnicima vendora, glavnim eksternim konsultantom, projektnom jedinicom i privremenim menadžmentom za IRMS u cilju završetka Faze 0 tj. osnovnih dokumenata (Plan projekta, povelja) čije usvajanje se brzo očekuje. • DWH-skladište podataka: Završena je Faza 0 i Faza 1. Ostale aktivnosti očekuje se da budu završene do septembra 2023. godine, nakon čega slijede aktivnosti vezane za sisteme za koje je i traženo vremensko produženje ugovora.
--	--

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2023. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Komponenta 1				
Smanjenje učešća sive ekonomije u BDP-u	20.6%	/	/	18.5%
Komponenta 2				
Procenat tačnosti podataka sa kojima raspolaže UPC prenijetih u DWH/BI	50 %	/	/	Nesmetano funkcionisanje Platforme za analitiku podataka (DWH/BI)
Stepen operativnosti platforme za analitiku podataka(DWH/BI)	Uspostavljena osnova za platformu	/	/	100% Operativna platforma za analitiku podataka (DWH/BI)
Operativan sistem IRMS -integrisani IT sistem za upravljanje prihodima	0	/	/	100% operativan sistem upravljanja prihodima

Prioritetna reformska mjera br. 15: Održivi zeleni turizam

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	<p>Aktivnosti u pravcu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvođenja ekološki prihvatljivih tehnologija u poslovanju ugostiteljskih objekata; • diverzifikacije turističkog proizvoda.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Djelimično realizovane

<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p><u>Preduzeti koraci:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • u kontinuitetu se odvija rad komisija na dodjeli eko-oznaka za poslovanje ugostiteljskih objekata i plavih zastavica za plaže i marine; • definisan je Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2023. godinu i raspisani su javni pozivi za prijavu projekata; • usvojen je Program razvoja ruralnog turizma CG 2023-2025. godine; • realizuju se aktivnosti u okviru kulturnog, zdravstvenog, manifestacionog turizma. <p><u>Vremenski raspored:</u> tokom čitave godine.</p> <p><u>Izazovi/ kašnjenja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tenderske procedure; • pravovremeno i potpuno obezbjeđenje finansijskih sredstava; • koordinacija rada svih partnera uključenih u projektne aktivnosti; • personalne promjene u organima na državnom / lokalnom nivou i u institucijama. <p><u>Nastavak reforme</u> će se utvrditi do kraja 2023. godine.</p>
--	---

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2019. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Broj ugostiteljskih objekata/usluga koji primjenjuju zelenu praksu	10	14	15	20
povećanja broja noćenja u Sjevernom regionu Crne Gore	315.815	3-5%	Podaci se objavljuju na godišnjem nivou	3-5%
Ukupan doprinos turizma BDP-u	31%	20%	Indikator se prati na godišnjem nivou	25%

Mjerom se **podiže nivo konkurentnosti** kroz njen doprinos promociji Crne Gore kao zelene destinacije, tj. kroz primjenu odgovarajućih mjera u poslovanju, odnosno kroz poštovanje eko-standarda, doprinosi se **zaštiti životne sredine**.

S obzirom na sve veću osviještenost turista i rast potražnje za eko (zelenim) ugostiteljskim objektima, povećava se i turistički promet u istim, čime se **doprinosi većoj zaposlenosti**, time i **smanjenju siromaštva** (nova radna mjesta), kao i **podizanju nivoa rodne ravnopravnosti**, jer je broj žena veći od muškaraca u ukupnoj strukturi zaposlenih u sektoru turizma.

Prioritetna reformska mjera br. 16: Investicije usmjerene ka razvoju poljoprivrede ruralnih područja

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<p>U toku 2023. godine planirano je raspisivanje po jednog javnog poziva za mjere IPARD II programa: Mjera 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ i Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“.</p> <p>Nastavak realizacije prethodno raspisanih javnih poziva u okviru IPARD II programa.</p> <p>Rad na akreditaciji za implementaciju IPARD III programa (roll overprocedura).</p>
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p>Realizacija prethodno raspisanih javnih poziva po IPARD II programu je i dalje.</p> <p>Treći Javni poziv za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ je objavljen 10. novembra 2021. godine. Prijem zahtjeva za dodjelu podrške u okviru ovog Javnog poziva je bio od 10. novembra 2021. godine do 27. decembra 2021. godine. U okviru ovog poziva podnijeto je 112 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupna vrijednost zahtijevanih investicija je 11,851,724.63€ (sa PDV-om), odnosno 9,839,017.55€ (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 6,356,132.36€.</p> <p>Ugovoreno je 66 projekata ukupne vrijednosti investicija 7,003,913.91€ (sa PDV-om), 5,788,395.96€ (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 3,824,748.27€.</p> <p>Četvrti Javni poziv za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i proizvoda“ je objavljen 15. februara 2022. godine. Prijem zahtjeva za dodjelu podrške za ovaj Javni poziv je bio od 15. februara do 31. marta 2022. godine. U okviru ovog poziva podnijeto je 33 zahtjeva za dodjelu podrške. Dostavljena su dva zahtjeva bez podataka, tako da će informacije u nastavku biti date za 31 zahtjev. Ukupna vrijednost traženih investicija je 23,683,293.32€ (sa PDV-om), odnosno 19,572,969.69€ (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 9,786,484.85€.</p> <p>Ugovoreno je 20 projekata ukupne vrijednosti investicija 15,511,930.54€ (sa PDV-om), 12,819,849.31€ (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 6,461,045.76€.</p> <p>Četvrti Javni poziv za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ je objavljen 14. marta 2022. godine. Prijem zahtjeva za dodjelu podrške u okviru ovog Javnog poziva je bio od 14. marta 2022. godine do 28. aprila 2022. godine. U okviru ovog poziva podnijeto je 92 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupna vrijednost zahtijevanih investicija je 26,593,809.64€ (sa PDV-om), odnosno 23,707,559.89 € (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 15,669,795.98€.</p>

Do danas su ugovorena 46 projekta ukupne vrijednosti investicija 6,265,797.98€ (sa PDV-om), 5,101,345.48€ (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 3,419,034.74€.

Prvi Javni poziv za Mjeru 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“, podmjera 7.1 „Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma“ je objavljen 23. juna 2021. godine. Prijem zahtjeva za dodjelu podrške za ovaj Javni poziv je bio od 23. juna do 31. avgusta 2021. godine, ali je prijem zahtjeva produžen do 30. septembra 2021. godine. U okviru Prvog Javnog poziva podnijeto je 102 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupna vrijednost traženih investicija za 97 aplikacija je 11,559,740.25€ (sa PDV-om), odnosno 9,553,504.34€ (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 6,209,777.82€. Za 5 aplikacija ne postoji informacija o traženim iznosima investicija, jer isti nijesu navedeni u Zahtjevu za dodjelu podrške. Do danas su ugovorena 23 projekta ukupne vrijednosti investicija 3,586,786.99€ (sa PDV-om), 2,964,286.75€ (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 1,929,222.32 €.

Peti Javni poziv za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i proizvoda ribarstva“ je objavljen 06. februara 2023. godine. Prijem zahtjeva za dodjelu podrške za ovaj Javni poziv je bio od 06. februara do 06. marta 2023. godine. U okviru ovog poziva podnijeto je 39 zahtjeva za dodjelu podrške. Dostavljen je jedan zahtjev bez podataka, tako da će informacije u nastavku biti date za 38 zahtjeva. Ukupna vrijednost traženih investicija je 16,267,007.23€ (sa PDV-om), odnosno 13,443,807.63€ (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 6,721,903.82€. Do danas je ugovoreno 26 projekata ukupne vrijednosti investicija 10,017,824.92€ (sa PDV-om), 8,279,194.14€ (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 4,297,165.13€.

Peti Javni poziv za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ je objavljen 15. maja 2023. godine. Prijem zahtjeva za dodjelu podrške u okviru ovog Javnog poziva je bio od 15. maja 2023. godine do 15. juna 2023. godine. U okviru ovog poziva podnijeto je 414 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupna vrijednost zahtijevanih investicija je 29,699,271.05€ (sa PDV-om), odnosno 24,577,146.13€ (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 16,784,040.55€. Aplikacije su u fazi administrativne kontrole.

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Vrijednost realizovanih investicija kroz IPARD program ¹⁶ (u eurima)	10.000.000	15.000.000	2.782.199,21	15.000.000
Broj realizovanih infrastrukturnih projekata kroz IPARD program	0	0	0	5
Broj gazdinstava aktivno uključenih u Agro-ekološke-klimatske mjere kroz IPARD program	0	0	0	200

Prioritetna reformska mjera br. 17: Finansijska podrška domaćinstvima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sprovođenje postupka javnog nadmetanja za izbor banaka–davalaca kredita domaćinstvima za primjenu mjera energetske efikasnosti u novoj fiskalnoj godini, od strane ministarstva nadležnog za poslove energetike; • Sprovođenje postupka javnog nadmetanja za izbor kompanija – isporučilaca i instalatera sistema, opreme i materijala za primjenu mjera energetske efikasnosti, od strane ministarstva nadležnog za poslove energetike; • Isporuka i instaliranje sistema čija je kupovina i ugradnja omogućena u okviru Programa (sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket), sistema za grijanje i hlađenje sa visokoefikasnim toplotnim pumpama, kao i isporuka i ugradnja fasadne termoizolacije i energetske fasadne stolarije na stambenim objektima domaćinstava, od strane izabраниh kompanija; • Uplaćivanje sredstava u visini odobrenih kredita na račun izabраниh kompanija, od strane izabраниh banaka; uplaćivanje sredstava za kamatu na kredit bankama - partnerima u Programu, od strane ministarstva nadležnog za poslove energetike; • Otplata beskamatnih kredita u mjesečnim ratama, od strane korisnika kredita–domaćinstava koja učestvuju u Programu.
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Djelimično realizovane</p>

¹⁶ Sa realizacijom IPARD programa početo je 2018. godine.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	<p>U provoj polovini 2023. godine su realizovane sljedeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ministarstvo kapitalnih investicija je 11.4.2023. godine objavilo Javni poziv svim komercijalnim bankama u Crnoj Gori za dostavljanje pisma zainteresovanosti u okviru programa. Rok za dostavljanje ponuda bio je 27.04.2023. godine. Pored toga, 13.04.2023. godine objavljen je Javni poziv svim kompanijama u Crnoj Gori za dostavljanje ponuda prema zahtjevima tenderske dokumentacije, a u cilju izbora kvalifikovanih izvođača radova. Rok za dostavljanje ponuda bio je 12.05.2023. godine. Izbor partnerskih banaka i kvalifikovanih izvođača radova je uspješno okončan, a nakon potpisivanja Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i komercijalnih banaka i Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i kvalifikovanih izvođača radova, stekli su se svi uslovi za početak realizacije nove faze programa „Energetski efikasan dom“. ➤ Realizacija programa za domaćinstva je počela 05.07.2023.godine, kada je i objavljen javni poziv građanima da shodno projektnom menahizmu predaju svoje zahtjeve za učešće u programu. ➤ Reforma će biti nastavljena i u 2024. godini.
--	---

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2021. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023 ¹⁷ .	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Ukupna ostvarena ušteda energije u okviru Programa „Energetski efikasan dom“	1,2 GWh u jednoj godini	1,4 GWh u jednoj godini	/	4,2 GWh
Broj podržanih domaćinstava u okviru Programa „Energetski efikasan dom“	136	150	/	400

¹⁷ Nije moguće prikazati vrijednost izabranih indikatora za prvu polovinu 2023. godine, imajući u vidu da je implementacija programa počela u julu 2023. godine.

Prioritetna reformska mjera br. 18: Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu

<p>Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Proširenje obuhvata akciza za plastične proizvode za jednokratnu upotrebu kroz izmjene Zakona o akcizama; • Usvajanje i dosljedna primjena Zakona o upravljanju otpadom (predviđeno je donošenje ovog zakona za II kvartal 2023, izrada podzakonskih akata); • Uvođenje koncepta smanjenja upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu u javnoj upravi; • Realizacija kampanje za informisanje javnosti i podizanje svijesti svih aktera u vrijednosnom lancu plastike za jednokratnu upotrebu i njenom štetnom negativnom uticaju na životnu sredinu; • Izrada podzakonskog akta koja će definisati metodologiju za utvrđivanje količina otpada za koje su utvrđeni ciljevi; • Donijeti podzakonski akt koji detaljnije definiše uspostavljanje proširene odgovornosti proizvođača; Podsticati cirkularnu tranziciju kroz programe podrške namijenjene privredi.
<p>Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):</p>	<p>Realizacija nije otpočela</p>
<p>➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini <p>➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge.</p>	<p>Realizacija predložene mjere još nije otpočela jer je vezana za donošenje Zakona o upravljanju otpadom, čije se donošenje planira u III kvartalu ove godine. Međutim, privredna društva, trgovinski lanci i ostali subjekti koji imaju veze sa uvozom i distribucijom plastičnih kesa i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu su upoznati sa ovom mjerom preko sastanaka koj su održani u Privrednoj komori Crne Gore.</p>

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2021. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2030. godina)
Smanjenje proizvodnje i potrošnje laganih plastičnih kesa za nošenje	600-700	/	/	40
Povećanje stope recikliranja	14, 354%	/	/	50%

Prioritetna reformska mjera br. 19: Unaprijeđenje međugraničnih prelaza-otvaranje zajedničke željezničke granične stanice Bijelo Polje

Kratak opis aktivnosti planiranih za 2023. godinu	Nastavak izvođenja radova na rekonstrukciji željezničke stanice Bijelo Polje.
Stepen realizacije aktivnosti planiranih za 2023.godinu (u prvih šest mjeseci tekuće godine):	Implementacija je uspješna i potpuna u skladu sa planom za prvih šest mjeseci tekuće godine
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ukoliko su aktivnosti potpuno ili djelimično realizovane, navesti: <ul style="list-style-type: none"> - Preduzete korake u realizaciji - Vremenski raspored realizacije - Izazove i kašnjenja u realizaciji - Da li će se reforma nastaviti u 2024. godini ➤ Ukoliko realizacija aktivnosti nije otpočela navesti kratak opis i razloge. 	U toku 2023. godine nastavljeno je izvođenje radova na rekonstrukciji željezničke stanice, koja će ubuduće funkcionisati kao zajednički željeznički međudržavni prelaz između Crne Gore i Republike Srbije. Projekat je u cjelosti trebao biti završen do 31. maja 2023. godine, ali je došlo do određenog kašnjenja zbog izazova u postavljanju ograde u staničnom području, na čijem rešavanju se trenutno radi. Sam objekat u građevinskom smislu je završen.

Ostvarenje indikatora rezultata:

Indikator	Početna vrijednost (2023. godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u prvoj polovini 2023.	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Unaprijeđena vrsta operacija sa vozovima	Klasičan rad sa vozovima	Klasičan rad sa vozovima	n/a	Zajednički rad na vozovim
Procenat skraćivanja vremena zadržavanja na graničnom prelazu	0,00 %	0,00%	n/a	30%

Tabela 10a Procjena dodatnih troškova mjera strukturnih reformi

Prioritetna reformaska mjera br.1: Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformaska mjera br. 2: Uvođenje Programa Garancija za mlade u Crnoj Gori					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformaska mjera br.3: Razvoj integrisanog pristupa povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformaska mjera br.4: Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	187.378,00€	0	0	187.378,00€
Prioritetna reformaska mjera br.5: Reforma sistema socijalne i dječje zaštite na osnovu Mape puta					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformaska mjera br.6: Digitalizacija zdravstvenog sektora u Crnoj Gori					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0

Prioritetna reformska mjera br.7: Uspostavljanje potpune elektronske registracije preduzeća					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br.8: Jačanje nacionalnog inovacionog i istraživačkog ekosistema					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	2.480.000,00€	0	2.480.000,00€
Prioritetna reformska mjera br.9: Poboljšanje digitalizacije javne uprave kroz razvoj i unapređenje digitalnih vještina					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br.10: Jačanje sajber otpornosti					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br.11: Unapređenje infrastrukture za širokopolasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	30.000€	525.000,00€	0	555.000,00€
Prioritetna reformska mjera br.12: Unaprijeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br. 13: Olakšanje trgovine robama i uslugama kroz implementaciju CEFTA dodatnih protokola 5, 6 i 7					

2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br.14: Jačanje mehanizama za formalizaciju sive ekonomije					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	992.656,66€	0	0	992.656,66€
Prioritetna reformska mjera br.15: Održivi zeleni turizam					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br.16: Investicije usmjerene ka razvoju poljoprivrede ruralnih područja					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	2.782.199,21€	0	2.782.199,21€
Prioritetna reformska mjera br.17: Finansijska podrška domaćinstvima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br.18: Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0
Prioritetna reformska mjera br.19: Unaprijeđenje međugraničnih prelaza-otvaranje zajedničke željezničke granične stanice Bijelo Polje					
2023. godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	1.883.456,85€	1.883.456,85€

Prioritetna reformaska mjera br.11: Unapređenje infrastrukture za širokopolasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije

Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	30.000,00€			0	525.000,00 €			555.000,00€

Prioritetna reformaska mjera br.12: Unaprijeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države

Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0	0	0	0

Prioritetna reformaska mjera br.13: Olakšanje trgovine robama i uslugama kroz implementaciju CEFTA dodatnih protokola 5, 6 i 7

Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0	0	0	0

Prioritetna reformaska mjera br.14: Jačanje mehanizama za formalizaciju sive ekonomije

Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0	992.656,66€	0	992.656,66€

Prioritetna reformaska mjera br.15: Održivi zeleni turizam¹⁸

¹⁸ Finansijska sredstva za Mjeru biće realizovana u drugoj polovini 2023. godine, shodno čemu će podaci za tabele 10a i 10 b, biti prikazani u godišnjem izvještaju.

Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0	0	0	0
Prioritetna reformaska mjera br.16: Investicije usmjerene ka razvoju poljoprivrede ruralnih područja								
Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	695,549.89€	2,086,649.32€	0	0	0	2.782.199,21€
Prioritetna reformaska mjera br.17: Investicije usmjerene ka razvoju poljoprivrede ruralnih područja								
Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0	0	0	0
Prioritetna reformaska mjera br.18: Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih								
Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	0	0	0	0	0	0	0	0
Prioritetna reformaska mjera br.19: Unaprijeđenje međugraničnih prelaza-otvaranje zajedničke željezničke granične stanice Bijelo Polje								
Godina 2023.	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
Prvih šest mjeseci	895.476,35€	0	0	987.980,50€	0	0	0	1.883.456,85€